

Marius Vibæk: C. F. Tietgen og hans Samtid, Krisen i 1857. Udgivet ved Jens Vibæk. Det Schönbergske Forlag. 1943. XII + 228 Sider, 1 Tvl., Portr.

Foreningen til unge Handelsmænds Uddannelse har hædret Mindet om dansk Handelshøjskoleundervisnings *grand old man* ved i Anledning af Direktør *Marius Vibæks* Halvfjerdsdaarsdag at lade hans efterladte erhvervshistoriske Værk om Krisen i 1857 udgive posthumt. Udgivelsen er besørget af Marius Vibæks Søn, Lektor i Erhvervshistorie ved Handelshøjskolen, Jens Vibæk, der har gjort Forfatterens Manuskript trykfærdigt, ladet det forsyne med Navneregister samt vedføjet det en Tidstavle m. v. I et Forord redegør Udgiveren iøvrigt udførligt for Bogens Tilblivelseshistorie.

Marius Vibæk havde planlagt en Skildring af det danske Erhvervslivs Historie i anden Halvdel af det 19. Aarhundrede, bygget op omkring C. F. Tietgens centrale Skikkelse. Første Del af denne Fremstilling, der behandlede Tiden, indtil Tietgen naaede sin Manddoms Alder, udkom i 1929 som »Den unge Tietgen«. Det nu udsendte Bind, »Krisen i 1857«, danner en Fortsættelse heraf. Selv om de to Bøger bærer Tietgens Navn, har de paa ingen Maade Biografiens snævre Rammer; de giver en langt bredere, erhvervshistorisk Skildring af en Tid, der danner Indledningen til den Periode, der i fremragende Grad prægedes af denne ene Mands Indsats og Virke. I Særdeleshed gælder dette det nu udsendte Bind, hvor Tietgens Person helt træder tilbage og kun drages med ind i Skildringen paa de — ganske vist vigtige — Punkter, hvor hans Fremtræden er af Betydning for Udviklingens Gang som Helhed.

Den Højkonjunktur, der endte med Krisen i 1857, var af verdensomspændende Udbredelse, baaret frem af stærke økonomisk ekspanderende Kræfter, hvoriblandt Guldfund samt Kreditvæsenets Udbygning saavel inden for de enkelte Lande som imellem dem var særlig fremtrædende. Derfor blev Krisen ogsaa — vel for første Gang i Historien — en virkelig international Krise, og en Krise af stor Voldsomhed. Mange herhjemme troede, at Krisen var noget, der opstod ude i Verden som Følge af Aktiespekulation og Oprettelse af Kreditbanker, og man ankede over den nymodens Telegraf, der saa omgaaende bragte alle Ulykkesbudskaberne hertil og skabte Mistillid i det danske Foretningsliv. Man var endnu slet ikke naaet til Erkendelse af det industrialiserede, kapitalistiske Samfunds cykliske Konjunkturbevægelser.

Krisen ytrede sig først og fremmest som en Likviditetskrise, og Opmærksomheden koncentrerede sig om Tidens vigtigste kommercielle Kreditinstrument, Vekslen. De svigtende Diskonteringsmuligheder og Kravene om at se Kontanter ved Forfald var de stadige Symptomer, der for Datiden stod som selve Krisens Væsen. Selv Nationalbanken var under det strengt ortodokse Synspunkt, man anlagde m. H. t. Dækningsreglerne, i »Pengeforlegenhed«. (Det er just ikke noget, der trykker Nationalbanken i vore Dage!).

En hel Historie for sig er de Forhandlinger og det Intrigespil, der gik forud for det offentlige Støtteaktion for det kriseramte Erhvervsliv. Den egoistiske Trækken hver til sin Side fra de mange Instanser — Monarkiets Finanser, Kongeriget's Kasse, Nationalbanken — vidner om en Op-

Marius Vibæk: C. F. Tietgen og hans Samtid, Krisen i 1857. Udgivet ved Jens Vibæk. Det Schönbergske Forlag. 1943. XII + 228 Sider, 1 Tvl., Portr.

Foreningen til unge Handelsmænds Uddannelse har hædret Mindet om dansk Handelshøjskoleundervisnings *grand old man* ved i Anledning af Direktør *Marius Vibæks* Halvfjerdsdaarsdag at lade hans efterladte erhvervshistoriske Værk om Krisen i 1857 udgive posthumt. Udgivelsen er besørget af Marius Vibæks Søn, Lektor i Erhvervshistorie ved Handelshøjskolen, Jens Vibæk, der har gjort Forfatterens Manuskript trykfærdigt, ladet det forsyne med Navneregister samt vedføjet det en Tidstavle m. v. I et Forord redegør Udgiveren iøvrigt udførligt for Bogens Tilblivelseshistorie.

Marius Vibæk havde planlagt en Skildring af det danske Erhvervslivs Historie i anden Halvdel af det 19. Aarhundrede, bygget op omkring C. F. Tietgens centrale Skikkelse. Første Del af denne Fremstilling, der behandlede Tiden, indtil Tietgen naaede sin Manddoms Alder, udkom i 1929 som »Den unge Tietgen«. Det nu udsendte Bind, »Krisen i 1857«, danner en Fortsættelse heraf. Selv om de to Bøger bærer Tietgens Navn, har de paa ingen Maade Biografiens snævre Rammer; de giver en langt bredere, erhvervshistorisk Skildring af en Tid, der danner Indledningen til den Periode, der i fremragende Grad prægedes af denne ene Mands Indsats og Virke. I Særdeleshed gælder dette det nu udsendte Bind, hvor Tietgens Person helt træder tilbage og kun drages med ind i Skildringen paa de — ganske vist vigtige — Punkter, hvor hans Fremtræden er af Betydning for Udviklingens Gang som Helhed.

Den Højkonjunktur, der endte med Krisen i 1857, var af verdensomspændende Udbredelse, baaret frem af stærke økonomisk ekspanderende Kræfter, hvoriblandt Guldfund samt Kreditvæsenets Udbygning saavel inden for de enkelte Lande som imellem dem var særlig fremtrædende. Derfor blev Krisen ogsaa — vel for første Gang i Historien — en virkelig international Krise, og en Krise af stor Voldsomhed. Mange herhjemme troede, at Krisen var noget, der opstod ude i Verden som Følge af Aktiespekulation og Oprettelse af Kreditbanker, og man ankede over den nymodens Telegraf, der saa omgaaende bragte alle Ulykkesbudskaberne hertil og skabte Mistillid i det danske Foretningsliv. Man var endnu slet ikke naaet til Erkendelse af det industrialiserede, kapitalistiske Samfunds cykliske Konjunkturbevægelser.

Krisen ytrede sig først og fremmest som en Likviditetskrise, og Opmærksomheden koncentrerede sig om Tidens vigtigste kommercielle Kreditinstrument, Vekslen. De svigtende Diskonteringsmuligheder og Kravene om at se Kontanter ved Forfald var de stadige Symptomer, der for Datiden stod som selve Krisens Væsen. Selv Nationalbanken var under det strengt ortodokse Synspunkt, man anlagde m. H. t. Dækningsreglerne, i »Pengeforlegenhed«. (Det er just ikke noget, der trykker Nationalbanken i vore Dage!).

En hel Historie for sig er de Forhandlinger og det Intrigespil, der gik forud for det offentlige Støtteaktion for det kriseramte Erhvervsliv. Den egoistiske Trækken hver til sin Side fra de mange Instanser — Monarkiets Finanser, Kongeriget's Kasse, Nationalbanken — vidner om en Op-

fattelse af de offentlige Finansers hele Formaal og Virkemaade, som maaske ikke er helt uddød endnu i Dag, men dog staar i skarpeste Modstrid til den Opfattelse, som navnlig den moderne konjunkturudjævnende Finanspolitik repræsenterer.

»Krisen i 1857« opruller blot nogle faa Maaneders begivenhedsmættede Historie for Læseren. Mange Enkeltheder berettes, og der er mange sideløbende Begivenhedsrækker, der hver for sig og i deres indbyrdes Samspil skal tages i Betragtning, omend Fremstillingen derved undertiden kommer til at bevæge sig ad næsten labyrintiske Veje. Maaske gaar det noget ud over Overskueligheden, saa Læseren undertiden udsætter sig for at tabe Maalet af Syne og faa Helhedsindtrykket udvisket. Et afsluttende resumerende Kapitel samt den vedføjede kronologiske Oversigt bøder dog herpaa. —

Det Arbejde, der udføres af Foreningen til unge Handelsmænds Uddannelse og de af den opretholdt Institutioner, har i første Række selve det arbejdende Erhvervslivs Tarv for Øje. I Overensstemmelse hermed maa den Udgivervirksomhed, som Foreningen gennem de senere Aar har ladet Handelshøjskolen udbygge til et anseligt Omfang, navnlig befatte sig med, hvad der kan tjene til Fremme af erhvervsteoretisk Forskning og Undervisning samt Forretningslivets Praksis. Saa meget desto mere maa det mødes med Anerkendelse, at Foreningens Bestyrelse alligevel ikke viger tilbage for ogsaa at støtte Udgivelsen af mere humanistisk præget Litteratur som Marius Vibæks nu udsendte Bog. Den har sin Mission, ogsaa inden for Kredse, der til daglig kun giver sig af med Forretning, saadan som den drives nu til Dags.

Ottomar Loff.

Reichskuratorium für Wirtschaftlichkeit: Grössere Wirtschaftlichkeit durch geordnetes Rechnungswesen und Betriebsuntersuchungen.

Anden nybearbejdede Udgave. G. A. Gloeckner. Leipzig. 1942. 120 Sider + 4 Tavler.

I Bogen Den industrielle Kontoplan¹⁾ er der givet en Oversigt over Indholdet af R. K. W.s i 1937 udgivne Skrift med ovennævnte Titel. I den nye Udgave af dette lille, men værdifulde Arbejde er der imidlertid foretaget saadanne væsentlige Ændringer, at det er fundet nødvendigt at orientere herom ganske kort. Disse Ændringer fremkommer i første Række paa Grund af de i Tyskland i 1937 og 1939 udstedte Forordninger, der har til Formaal at ensrette Kontoplaner, Kalkulationsfremgangsmaader og Terminologi i tysk Regnskabsvæsen.

Skriftet indeholder nu to Hovedafsnit, nemlig *Geordnetes Rechnungswesen* og *Zweigwirtschaftliche Betriebsuntersuchungen* mod tidligere tre. Et Afsnit betegnet: *Schulungsaufgaben zur Einführung eines geordneten Rechnungswesens* er ikke medtaget i anden Udgave.

I første Hovedafsnit beskrives i Lighed med tidligere Fremgangsmaaden og Indholdet af den af R. K. W. foreslaaede *Betriebsabrechnungsbogen (Omkostningsfordelingsregnskab)* samt Indholdet af den nu normerede

¹⁾ 2. Oplag Side 68—79.